

Kantelkracht

GRAS GROEIT BOVEN 7 GRADEN

Kantelkracht
Gras groeit boven 7 graden

Colofon

Deze publicatie is uitgegeven door de VNG in het kader van project De Kanteling, december 2013.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Postbus 30435
2500 GK Den Haag

Tekst

Frauke van Iperen
René van Griensven, gemeente Albrandswaard
Albertine van Diepen en Anita Boele, RMO
Jornt van Zuylen en Kaat Goderie, Ministerie van BZK
Daniël Kruithof en Suzanne Konijnendijk, VNG

Illustraties

Bernard Winsemius

Opmaak

Dimdim, Den Haag

Druk

Excelsior

Copyright 2013, Den Haag

Inhoud

Voorwoord VNG	7
Voorwoord RMO	9
Lees wijzer	11
Wat doen gemeenten?	13
1. Ruimte geven en niet in de weg staan	14
2. Aandacht en waardering geven	16
3. Aansluiten bij lokale deskundigheid en netwerken	19
4. De gemeente als verbinder en makelaar	22
5. Verbinden van bewoners onderling	24
6. Financieel ondersteunen	26
7. Overdragen van eigenaarschap	28
8. Kantelen van gemeentelijke organisatie	30
Gemeenten en bouwen op burgerkracht	33

Voorwoord VNG

Met genoegen introduceren we het laatste én heel bijzondere boekje in de reeks van De Kanteling. Dit VNG-project heeft bijgedragen aan een nieuwe aanpak in de Wmo in gemeenten. In de Kanteling staat het gesprek 'aan de keukentafel' centraal. Het gesprek waar het niet alleen gaat om wat iemand niet kan maar vooral ook om wat hij wél kan.

'Kantelkracht' gaat over het omgaan met de energie van de snel veranderende samenleving. Gemeenten staan aan de lat voor nieuwe taken en uitdagingen op het gebied van zorg, werk en jeugd, die hun inwoners rechtstreeks raken. Maar dat moet wel met veel minder geld. Tegelijk zetten gemeenten een beweging in die inwoners stimuleert om meer voor hun directe omgeving te betekenen.

Dit boekje kantelt door van de keukentafel naar de samenleving. Een samenleving die bruist van energie en initiatieven en waar vaak een plekje te vinden is om talenten te benutten. Waardoor hulpvragen uit die samenleving beter gehoord en beantwoord worden. Deze laatste uitgave van 'De Kanteling' geeft een kijkje in het landschap van maatschappelijke initiatieven en vrijwilligersactiviteiten. Deze uitgave geeft ook inzicht

in de verschillende rollen van gemeenten bij het inspireren van en anticiperen op de energie in de samenleving.

De VNG is samen met de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) en het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) met verschillende gemeenten, initiatiefnemers en vrijwilligers in gesprek gegaan. Uit de interviews met gemeenten blijkt dat een bescheiden betrokkenheid van de gemeente het best past bij de energie, wilde plannen en ideeën in de samenleving. Gemeenten zijn daarbij op zoek naar een juiste balans tussen halen en brengen, tussen versterken en loslaten, maar ook naar passende rollen van raad, college en ambtenaar. Het is een zoektocht die leidt tot nieuwe taal, nieuwe verbindingen én samenwerking waarbij bewoners steeds meer eigenaar worden van de oplossing. Maar gemeenten realiseren zich ook dat ze de nieuwe eigenaren, met hun nieuwe verworven bureaucratistische vaardigheden, niet helemaal los kunnen laten.

Die nieuwe eigenaren hebben vooral erkenning en betrokkenheid nodig. En soms een beetje organisatorische of communicatieve ondersteuning.

Dit boekje gaat over zicht op de passie, de warmte, de talenten en energie van betrokken mensen. Het gaat over het bereiken van de juiste temperatuur en hoe je de kou uit de lucht kunt halen. Handig om het gras te laten groeien. Dat is nodig want gras groeit het best op een goede bodem en bij de juiste temperatuur. Niet door er aan te trekken.

Siewert Pilon
Hoofd Sociaal Domein
VNG

Voorwoord RMO

De beweging van overheid naar samenleving kent vele gezichten. Het maatschappelijk initiatief bloeit als nooit tevoren, of staat in elk geval in de schijnwerpers. Buurtwinkels en zwembaden gerund door vrijwilligers, bewonersbedrijven, zorgcoöperaties, crowdfunding ten behoeve van kunstprojecten, Steve Jobs scholen: de voorbeelden van zelforganisaties zijn legio. Tegelijk rijzen daarmee ook de vragen: wat betekent dit voor de financieringswijze? Ontstaan er geen nieuwe vormen van in- en uitsluiting? Welke rol past de overheid eigenlijk, landelijk en lokaal, nu er steeds meer verschil en variatie gaat ontstaan?

De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) zijn vanuit hun eigen taakveld nauw bij bovenstaande vragen betrokken. De RMO heeft recent diverse adviezen uitgebracht die raken aan het thema van de terugtrekkende overheid.

De VNG analyseert voor de gemeenten onder andere de gevolgen van decentralisaties. Vandaar dat RMO en VNG zich de afgelopen tijd gezamenlijk hebben gebogen op de vraag naar de houding van gemeenten ten aanzien van toenemend maatschappelijk initiatief. We hebben bijna letterlijk een kijkje in de keuken van gemeentelijke praktijken genomen. Hoe bereiden gemeenten zich voor op de veranderingen die op hen af komen? Hoe wordt binnen het gemeentehuis gereageerd op de ideeën en

plannen van initiatiefrijke burgers? Waar liggen de grote uitdagingen? En vanuit welke beweegredenen maken gemeenten hun keuzes? Talloze gesprekken met bestuurders, beleidsmakers en maatschappelijke initiatiefnemers maken duidelijk dat er een grote variëteit bestaat aan lokale initiatieven. Op allerlei terreinen ontwikkelen inwoners ideeën en plannen om die vervolgens alleen of in samenwerking met andere partijen uit te voeren: van het opwekken van energie tot de organisatie van een dagopvang, van het verbinden van mensen met een ondersteuningsvraag tot het meespreken over de invulling van bezuinigingen.

Wat eveneens opviel was de grote variëteit in benaderingen, werkwijzen en invulling bij gemeenten. Sommige gemeenten ondersteunen complexe projecten, zoals de opzet van een zorgcoöperatie. Anderen beperken zich tot 'het rekening houden met de wensen van bewoners', of het betrekken van burgers bij het onderhoud van zandbakken. We spraken met gemeenten die de touwtjes strak in handen wensen te houden, maar ook met gemeenten die zoeken naar manieren om daadwerkelijk los laten. Sommige gemeenten tonen zich sturend, andere meer regisserend, weer anderen vooral terugtrekkend.

Deze verschillende reacties illustreren de zoektocht van gemeenten naar werkzame principes en combinaties, naar wat te doen of wat te laten. En dat dat dat verscheidenheid oplevert, is begrijpelijk. Niet elke wijk of kern is immers hetzelfde. Hét recept voor de juiste houding tot maatschappelijk initiatief bestaat niet. De verhalen in deze publicatie vormen dan ook geen palet aan *best practices* die elders ook werken. Ze dienen eerder als inspiratiebron voor hoe je het zou kunnen oppakken. En dat geldt ook voor de *best persons* erachter. Zij kunnen fungeren als inspiratiebron voor mensen die in hun eigen gemeentelijke organisatie veranderingen willen realiseren. Het klinkt misschien paradoxaal, maar de beste strategie is wellicht die om iedereen de gelegenheid te geven om zelf het wiel weer uit te vinden.

Op 7 december wordt onder voorzitterschap van de VNG een prijs uitgereikt aan de gemeente die zich het beste weet te verhouden tot de burgerkracht binnen de gemeentegrenzen. Maar bestaat er wel zoiets als een absoluut criterium waarop gemeenten beoordeeld kunnen worden? De vraag stellen is hem in feite beantwoorden. Als we dan toch iets mogen proberen: wees de verandering!

José Manshanden
Lid van de Raad voor
Maatschappelijke Ontwikkeling

Lees wijzer

Na een voorwoord – in deze publicatie zijn het er zelfs twee – volgt meestal een inleiding. In de inleiding wordt de lezer netjes aan de hand mee de publicatie ingenomen. Wat kan ik van een publicatie verwachten? Waar staan de samenvatting, conclusies en aanbevelingen? Of bij iets meer tijd en interesse: Welke vragen worden er behandeld? Waar komen de antwoorden vandaan? Kan ik iets met de vragen en eventuele antwoorden? Zijn het beschouwingen? Praktijkvoorbeelden? Aanbevelingen die ik zelf toe kan passen?

Dit boekje laat het antwoord op deze vragen geheel aan de lezer. Het is van alles wat en maar net wat je er zelf wilt uithalen. Het is in elk geval lekker dun waardoor je misschien snel op een spoor gezet wordt van wat je zoekt?

Terug naar de bron

Allesbehalve dun is de oorspronkelijke bron van dit boekje. Dit is een hele dikke ordner. Hierin zaten de inzendingen voor de 'Meer dan handen vrijwilligersprijzen 2013': 47 ingevulde vragenlijsten van 46 gemeenten en 1 stadsdeel. De vragenlijst bestond uit vragen over bouwen op burgerkracht. Hoe krijg je als gemeente zicht op burgerkracht? Hoe ondersteun je deze? Welke rol heeft de gemeente?

De Raad voor de Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO), het ministerie van BZK en de VNG hebben zich gezamenlijk over de ingezonden informatie gebogen en waren aangenaam verrast over de schat aan informatie die ze hieruit op haalden. Gezamenlijk is besloten om met elkaar met deze informatie aan de slag te gaan en de opbrengst te delen met anderen.

Aan de slag met de opbrengst

De opbrengst van de inzendingen bestond uit veel verschillende en inspirerende maatschappelijke initiatieven en vrijwilligersactiviteiten en ervaringen van gemeenten. Met tien gemeenten zijn diepte-interviews gevoerd over de vraag hoe zij bouwen op burgerkracht en wat dat van hen, inwoners en andere betrokkenen vraagt. Dit waren inspirerende en open gesprekken met wethouders, ambtenaren en actieve bewoners die allemaal deelnamen aan hetzelfde gesprek.

Hoe geven gemeenten invulling aan bouwen op burgerkracht?

Dit boekje geeft op drie manieren richting aan het antwoord op deze vraag:

1. Tien beeldverhalen over 10 gemeentelijke situaties, de held en de oplossing, gebaseerd op de tien diepte-interviews.
2. Verschillende maatschappelijke initiatieven en vrijwilligersactiviteiten uit de praktijk van de 46 verschillende gemeenten en 1 stadsdeel.
3. Een PowerPointpresentatie met de belangrijkste bevindingen uit de 47 ingezonden vragenlijsten.

Op zoek naar meer?

De diepte-interviews die bij de beeldverhalen horen staan op de website van de VNG: www.vng.nl/dekanteling

Met speciale dank aan:

De betrokken inwoners, ambtenaren en wethouders van: Alblasterdam, Almelo, Culemborg, Lochem, Oisterwijk, Schiedam, Smallingerland, Stichtse Vecht, Veere en Zeist voor de geanimeerde gesprekken tijdens de diepte-interviews

René van Griensven van de gemeente Albrandswaard voor het stellen van de accurate vragen en de analyse van de vragenlijsten.

Wat doen gemeenten?

Uit de ingevulde vragen lijsten komen faciliteren en stimuleren als meest genoemde rol van de gemeenten t.a.v. burgerkracht naar voren. Wat betekent dat concreet? Wat doen de gemeenten om die rollen in te vullen? In dit hoofdstuk vindt u een aantal aansprekende voorbeeldprojecten die de gemeenten zelf hebben ingebracht. We hebben de inbreng geordend naar acht manieren waarop gemeenten bouwen op burgerkracht:

1. Ruimte geven en niet in de weg staan
2. Aandacht en waardering geven
3. Aansluiten bij lokale deskundigheid en netwerken
4. De gemeente als verbinder en makelaar
5. Verbinden van bewoners onderling
6. Financieel ondersteunen
7. Overdragen van eigenaarschap
8. Kantelen van de gemeentelijke organisatie

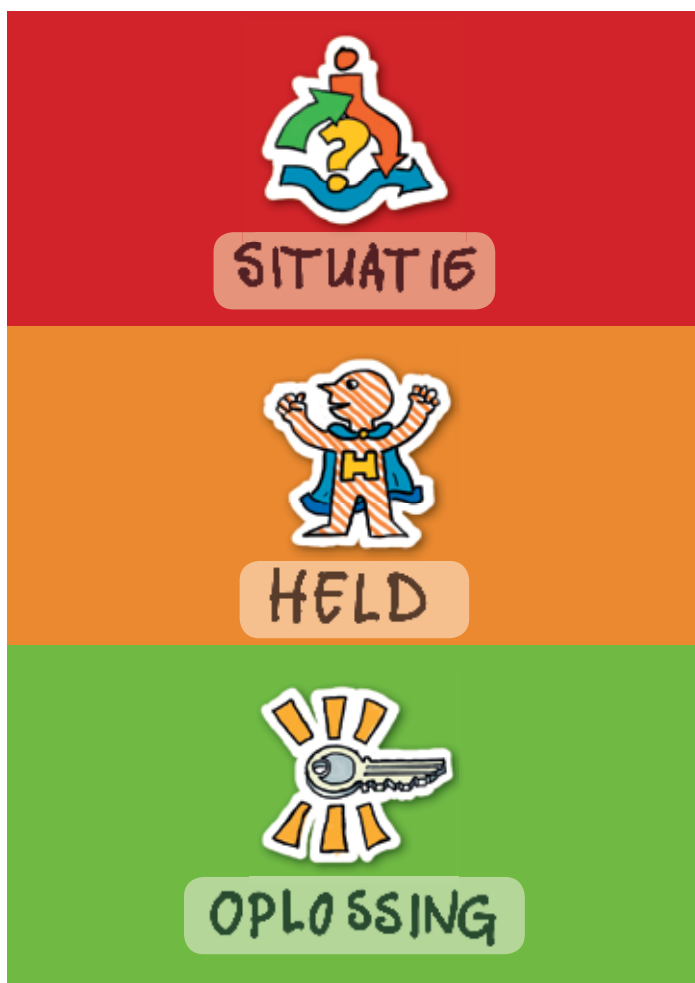
De gemeentelijke beeldverhalen zijn gebaseerd op diepte-interviews. U vindt deze op www.vng.nl/dekanteling

De voorbeeldprojecten staan in de Databank Praktijkvoorbeelden van de VNG (<http://praktijkvoorbeelden.vng.nl>, onder Burgerparticipatie, Projecten burgerkracht). Waar mogelijk vermelden we de eigen website.

1. Ruimte geven en niet in de weg staan

Ruimte geven en loslaten klinkt eenvoudig, maar is in de praktijk vaak heel lastig.

- Peel & Maas maakt een helder onderscheid tussen openbaar domein (gemeenschap centraal: zelfsturing en dialoog) en publiek domein (gemeente centraal: interactief of regelgestuurd).
- In Alkmaar hebben ze een zogenaamde 'groene golf ambtenaar' die kijkt op welke manier ruimte aan initiatieven kan worden gegeven binnen de regelgeving.

SMID WIL MEER VOOR DE GEMEENSCHAP BETEKENEN

OPEN OVER DE MOGELIJKHEDEN PRATEN

DOOR EIGEN REGELS LOSTE LATEN HOBBYWOODS EEN PLEK GEVEN

2. Aandacht en waardering geven

Veel mensen die iets doen voor hun gemeenschap doen dat onopvallend en op kleine schaal. Opgeteld leveren deze kleine initiatieven een belangrijke bijdrage aan het antwoord op problemen als eenzaamheid, veiligheid, zorg en milieuproblematiek. Gemeenten hebben oog voor wat inwoners doen voor hun stad en elkaar. Aandacht geven is niet moeilijk en aandacht krijgen doet groeien. Een paar gemeenten die hier expliciet aandacht aan besteden:

- De Wolden: september is in De Wolden de **Maand van de participatie**. Die maand organiseert de gemeente tal van activiteiten die inwoners laten zien hoe zij mee kunnen praten en denken met plannen van de gemeente.
- 's-Hertogenbosch: **'het beste vrijwilligersidee van Den Bosch'** een panel van Bosschenaren beoordeelt de ideeën.
- Ridderkerk: de **Slinger** waardeert actieve bewoners op verschillende manieren, zo worden mensen die zwerfvuil tegengaan extra in het zonnetje gezet.

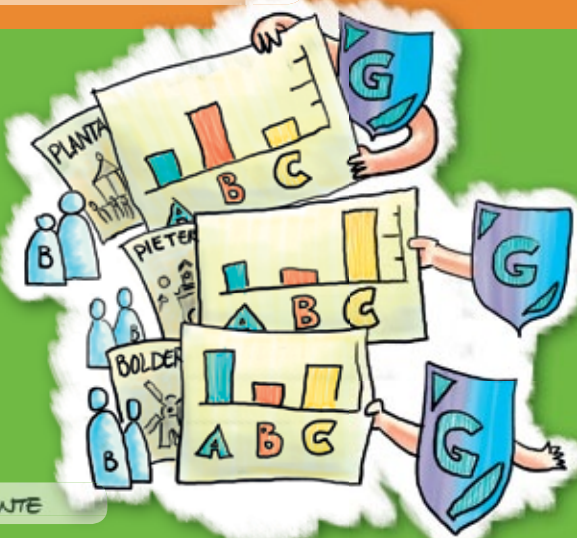

HOE GAAN WE OM MET ONZE BURGERINITIATIEVEN?

INITIATIEVEN GEVEN AAN WAT ZE KUNNEN BETEKENEN

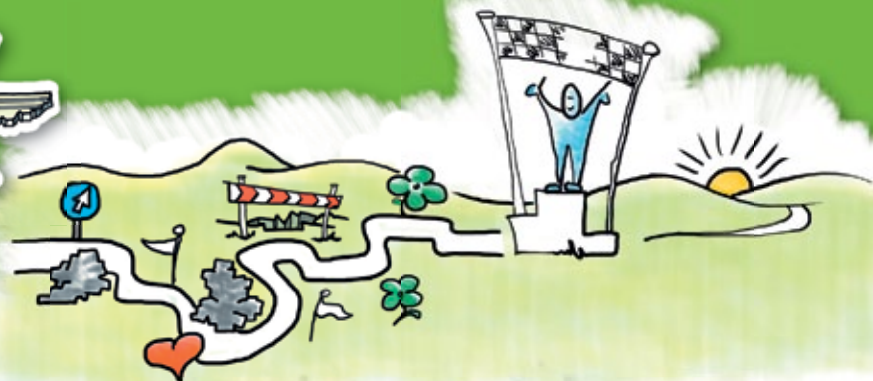

SITUATIONELE ROL VAN GEMEENTE

PARTICIPATE LADDER STAGNEERT ONDERAAN

NIET VOOR IEMAND.. MAAR HET IEMAND MEEDENKEN

GEWUKSRUTE MET PODIUM

3. Aansluiten bij lokale deskundigheid en netwerken

Gemeenten zorgen ervoor dat ze zicht hebben op lokale initiatieven; op burgerkracht binnen de gemeente. Ze sluiten aan bij lokale netwerken. Dit zijn belangrijke broedplaatsen voor maatschappelijk initiatief. In veel gemeenten zijn plekken waar initiatiefnemers elkaar ontmoeten en bewoners ideeën met elkaar uitwisselen. Gemeenten zoeken ook lokale deskundigheid op:

- **Stichting Cocreatie Culemborg**, www.cocreatieculemborg.nl: Een burgerinitiatief dat eind 2012 is ontstaan, vanuit een groepje enthousiaste Culemborgers die mensen met ideeën voor de stad met elkaar in contact willen brengen.
- **Senioren Kennis Netwerk Oosterwijk**, www.skn-oosterwijk.nl: Een netwerk van gepensioneerden die graag hun eigen kennis en ervaring beschikbaar stellen aan de gemeenschap.
- **Ben 'r Smallerland** is een samenwerkingsverband van allerlei organisaties, bedrijven en mensen dat mensen helpt er voor elkaar te zijn. www.bener.nl
- **Online netwerkprogramma Albrandswaard**: De gemeente Albrandswaard ontwikkelt een platform waar initiatiefnemers elkaar online kunnen ontmoeten op het gebied van de 4 O's: Ondernemen, Ontspannen, Ontmoeten en Ontplooien. Het platform stimuleert het delen van kennis en ervaring. (Databank, VNG)
- In het project '**Meedoen in Kinderdijk**' heeft de gemeente Alblasserdam van 40 maatschappelijke organisaties in kaart gebracht wat ze doen, met wie ze samenwerken, welke ideeën ze hebben voor de wijk en vooral: hoe ze de knelpunten denken op te lossen. (Databank VNG)

WENS OM ENERGIE VAN BEWONERS IN TE ZETTEN

SENIOREN NETWERK ALS SPIN IN HET WEB

NETWERKSAHENLEIVING

OMVANGRIJKE BEZUINIGINGSOPGAVE

GEMEENTE ZET ALLE BELANGEN OM TAFEL

GEMEENTE BEDIENT EN WAARDEERT

4. De gemeente als verbinder en makelaar

Gemeenten stellen functies in om mensen te ondersteunen bij het realiseren van hun ideeën. Ze bieden praktische ondersteuning en hebben een advies- en netwerkfunctie:

- De gemeente Zwolle heeft in 2008 de functie **“ideeënmakelaar”** geïntroduceerd. De ideeënmakelaar helpt door praktisch mee te denken en bewoners in contact te brengen met mensen binnen organisaties die iets kunnen betekenen. Uit de evaluaties van de gemeente Zwolle blijkt dat de bewoners vooral blij zijn met de netwerk- en adviesfunctie. Geld is minder belangrijk. (VNG databank).
- De gemeente Littenseradiel heeft een **dorpscontactambtenaar** als eerste aanspreekpunt voor dorps- en wijkraden.
- Albrandswaard heeft een **communitymanager** die de verbindende schakel is tussen initiatiefnemers, het college van B&W en het gemeentelijke programmateam Albrandswaard in Actie.
- In Purmerend zijn **wijkwerkers** en de **raadsgriffier** de verbinders.

HOE KRIJGEN WE MENSEN VOOR ELKAAR IN BEWEGING?

GEEMEENTE TREEDT MENSEN BLANCO TEGEMOET

SAHEN PLANNEN UITWERKEN

5. Verbinden van bewoners onderling

In buurten en wijken doen mensen dingen voor elkaar. Soms omdat het even nodig is, je iemand kan helpen of gewoon omdat je gezelschap wilt. Het is niet altijd duidelijk welke vragen er in een buurt leven, welke interesses er zijn en wie elkaar kunnen helpen. Fysieke en virtuele initiatieven ontstaan die fungeren als marktplaats tussen vraag en aanbod.

- **“Hulp in je buurt”** in de gemeente Westland is een initiatief op het gebied van zorg, www.hulpinjebuurt.nl
- Stichtse Vecht kent een **“ideeënveiling”** waar goede ideeën aan de juiste partners worden gekoppeld. Bij het ophalen van ideeën bij de wijktafels draait het steeds om de centrale vraag: “probeer oplossingen te bedenken waarbij u zelf als bewoner een actieve rol kunt nemen”. (VNG Databank)
- Het project **SameninNop.nl** is een initiatief van de gemeente Noordoostpolder. Een website met maatschappelijke instellingen verbindt mensen met een praktische of sociale hulpvraag. (VNG Databank)
- Via de website van **‘Zelf bedacht, zelf gedaan’** leveren bewoners van Almere ideeën in om de wijk te verbeteren. Voorwaarde is dat ze met een team van minimaal 3 personen zijn en het idee een bijdrage levert aan een prettig samenleven. www.zelfbedachtzelfgedaan.nl

GEFUSEERDE GEHEENTE ZONDER IDENTITEIT

BEWONERS BENEHMEN HUN IDENTITEIT

UITVOERING GEKOPPELD AAN IDENTITEIT VAN DE WIJK

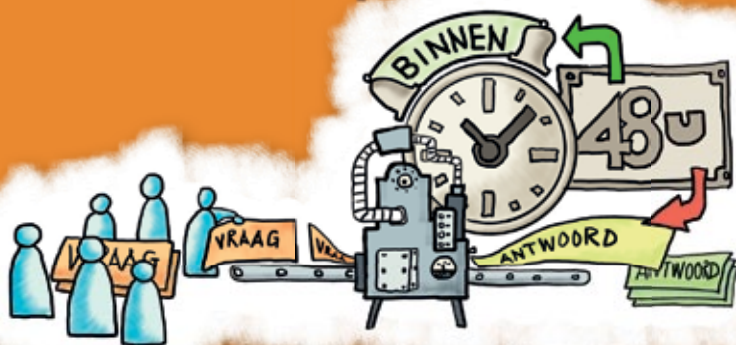
6. Financieel ondersteunen

Veel gemeenten kennen een initiatievenfonds, een burgerkrachtbudget of een andere vorm van financiële ondersteuning. Door de bezuinigingen staan deze budgetten onder druk. Vooral in het sociale domein blijven gemeenten burgerkracht actief ondersteunen:

- Met het **project KOEK** (klimmen op eigen kracht) helpt de gemeente Smallingerland mensen met een droom of een wens om deze samen met een talentmakelaar te verwezenlijken. Het project KOEK is er voor alle inwoners van Smallingerland.
- **Subsidieregeling faciliteren vrijwilligers Schiedam.** Deze subsidie is bedoeld voor nieuwe vormen van vrijwilligerswerk en het versterken van burgerkracht. De nadruk ligt daarbij op vrijwilligers initiatieven in de zorg voor kwetsbare Schiedammers en in de tweede plaats initiatieven gericht op het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid in de woonomgeving. Bij subsidiering gaat het vooral om initiatieven van en door vrijwilligers, die anders niet van de grond komen.
- **Stimuleringsfonds De Zorgzame buurt Schoonhoven** Dit fonds is bestemd voor bewoners die sociale activiteiten in een buurt uitvoeren. Bijvoorbeeld een 'opzomerdag' van een straat, een spel- en speelmiddag voor kinderen of een groenproject in de wijk.

ONBEANTWOORDE HULPYRAGEN

DE GEMEENSCHAP GEEFT ANTWOORD

WWW.BENER.NL

7. Overdragen van eigenaarschap

Er wordt veel gesproken over het overdragen van eigenaarschap of zeggenschap, maar wat betekent dat in de praktijk? Vaak blijven de initiatieven klein en is er geen sprake van inspraak op hogere niveau. Of toch wel? Enkele terreinen en voorbeelden waar zeggenschap wordt overgedragen:

- **Beheer openbare ruimte:** er zijn vele voorbeelden van bewoners-beheer in de openbare ruimte waarbij taken zijn overgedragen aan bewoners. Denk bijvoorbeeld aan het Cascadepark in Almere of aan de Wijkdeals in Breda waarbij bewoners punten kunnen verdiepen door werkzaamheden (dit mag van alles zijn) in de wijk op te pakken (**Hart voor je Buurt:** Databank, VNG)
- **Voorzieningen of faciliteiten:** wijk- en dorpsvoorzieningen als buurthuizen, dorpswinkels of zwembaden worden steeds vaker overgedragen aan bewoners. Soms ontstaan daaruit weer nieuwe wijkondernemingen.
- **Budgetten:** zeggenschap over wijk- en buurtbudgetten wordt ook overgedragen aan bewoners. Dit gebeurt vaak met beperkte buurtbudgetten of vouchers, maar in Hoogeveen gaat het om substantiële bedragen waarover de dorpen/wijken zelf kunnen besluiten: **De Smederijen van Hoogeveen** www.hoogeveen.nl/smederijen
- **Diverse gemeentelijke taken en diensten:** op kleine schaal experimenteren gemeenten met het overdragen van zeggenschap over gemeentelijke taken of diensten. In Emmen was een experiment om bewoners zeggenschap te geven over aanbestedingen van diensten, bij **Buurt Bestuurt** kunnen bewoners zeggenschap krijgen over activiteiten van de buurtagent. Amsterdam-Noord denkt na over een convenant met bewoners waarbij zeggenschap van bewoners op diverse domeinen wordt bevorderd.

RUIS TUSSEN GEHEENTE EN BEWONERS

GEHEENTE VRAAGT AAN BURGER: 'HOE KOMEN WE DE KLOOF OVER?'

BEWONERS WORDEN EIGENJAAR VAN DE OPLOSSINGEN

8. Kantelen van gemeentelijke organisatie

Vrijwel alle gemeenten besteden aandacht aan burgerkracht en denken na over verankering of borging van deze werkwijze in de hele ambtelijke organisatie. Voorbeelden zijn:

- **Peel en Maas** waar het concept 'zelfsturing' al een aantal jaar leidend is voor de hele organisatie. Het is een filosofie, uitgewerkt in een aanpak met werkprincipes gericht op meer interactief beleid en zelfsturing vanuit burgers.
- De gemeente **Lochem** kijkt met de nieuwe visie 'Regisserend Lochem' kritisch naar de eigen organisatiestructuren en heeft aandacht voor verandering in cultuur en leiderschap binnen de gemeentelijke organisatie.
- **Hoogeveen** kent al jaren een ver doorontwikkelde vorm van dorps- en wijkgericht werken met De Smederijen.

MEER DRAAGVLAK VOOR EEN DUURZAME SAMENLEVING NODIG

GEHEENTE WEL IN DE AUTO MAAR NIET AAN HET STUUR

DOOR BUITEN NAAR BINNEN TE HALEN ONTSTAN KRACHTIGE OPLOSSINGEN

In welke domeinen bouwen gemeenten op burgerkracht?

- Welzijn, sport en cultuur worden het meeste genoemd
- Wonen en ruimtelijke ordening sterk in opkomst
- Gezondheid, opvoeding en veiligheid worden ook vaak genoemd
- Het gaat in toenemende mate om alle domeinen

Gemeenten over bouwen op burgerkracht

- Bouwen op Burgerkracht is redelijk sterk ontwikkeld
- We geven onszelf gemiddeld een 7,8
- De visie op burgerkracht baseren we op input vanuit de lokale samenleving
- Doorvertaling van visie naar integrale aanpak en werkprocessen verdient aandacht
- Samenwerking tussen vrijwilligers en professionals is redelijk sterk ontwikkeld
- De diversiteit aan projecten is groot
- Houding soms belangrijker dan werkproces

Ondersteuningsbehoefte gemeenten?

- Ondersteuning gewenst op alle domeinen. Het meest bij welzijn, sociale zaken, gezondheid en ruimtelijke ordening
- De gewenste vormen zijn:
  - Best practices
  - Maatwerk
  - Tools
  - Leerkringen
  - Netwerkcontacten met gelijkgestemden

